

Koncentration av radiologiska verksamheten till tre enheter

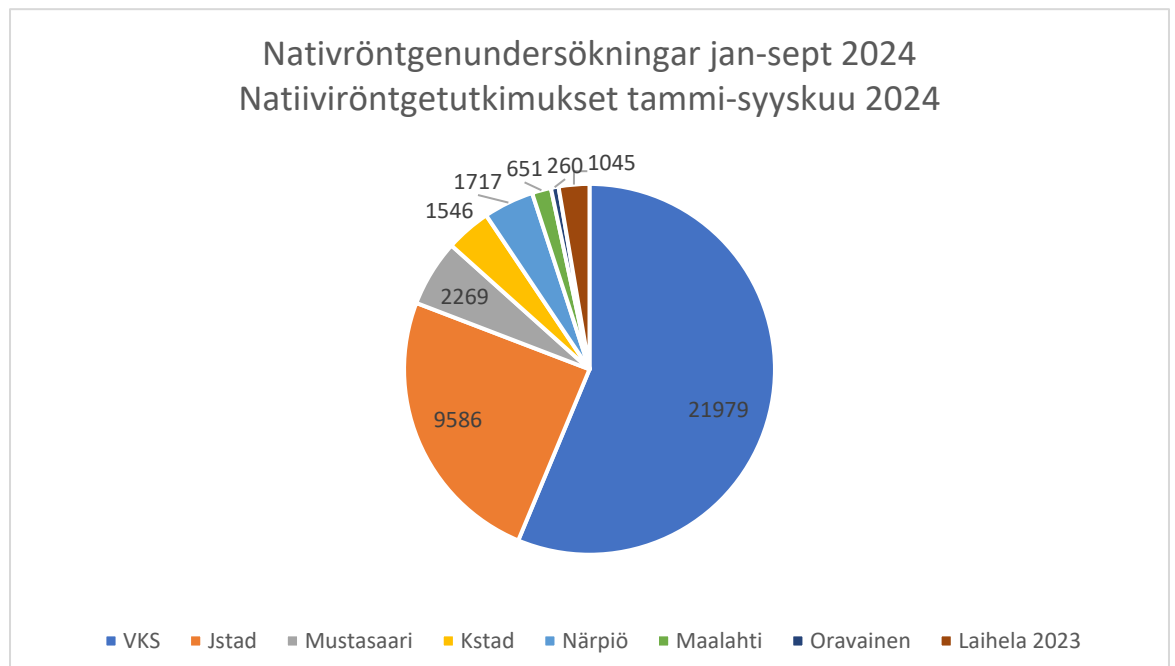
Välfärdsområdesstyrelse 21.10.2024 § 216

Beredare Sjöström Pia-Maria
Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 040 184 1597, fornamn.efternamn@ovph.fi

Tillgängligheten till röntgentjänster varierar idag inom välfärdsområdet. Radiologisk verksamhet finns på social- och hälsocentralerna enligt följande:

- Jakobstad (Malmska): 7 dagar / vecka; röntgen, ultraljud, CT, MRI
- Vörå (Oravais): 1 dag / vecka; röntgen
- Korsholm: 5 dagar / vecka; röntgen, ultraljud
- Laihela: ur funktion sedan årsskiftet 2023-2024; röntgen
- Malax: 2-3 dagar / vecka; röntgen
- Närpes: 5 dagar / vecka; röntgen, ultraljud
- Kristinestad: 5 dagar / vecka; röntgen, ultraljud
- Radiologiska enheten på VCS betjänar både Vasas och Laihelas primärvård och centralsjukhuset 7 dagar / vecka; röntgen, ultraljud, CT, MRI, PET

Nativ-röntgenundersökningarna ("vanliga" röntgenundersökningar, dvs inte t.ex. ultraljud, CT eller MRI undersökningar) januari-september 2024 fördelade sig enligt tabellen nedan. Röntgen i Laihela har inte haft verksamhet 2024, som jämförelse ingår siffrorna från motsvarande period 2023. 2024 har undersökningarna gjorts på VCS. Maximala kapaciteten per röntgenapparat är ca 10 000 undersökningar / år, ca 40 - 45 undersökningar per dag under tjänstetid.

Olika typer av radiologiska undersökningar är en viktig del av diagnostiken både inom primärvården och den specialiserade sjukvården. Vid planerad mottagning är det i många fall en fördel ifall undersökningen sker i god tid innan besöket för att röntgenläkare ska hinna ge ett utlåtande om undersökningen. Vid vissa kontrollbesök bedömer läkaren på mottagningen själv röntgenbilderna. Akutbesök, tex på grund av olyckor sker oberoende av tidpunkt och på de enheter som inte har röntgen öppet alla vardagar kan jourfall bara röntgas på plats vid vissa tidpunkter. Besök som kräver röntgenkontroll kan inte heller automatiskt ordnas så att röntgen-undersökningen kan ske i anslutning till besöket, utan kräver separat besök. Enskilda människor har i allmänhet ganska sällan behov av röntgentjänster, varför det inte för den skull är viktigt att ordna dem som närservice.

Verksamheten på social- och hälsocentralerna och de allmänmedicinska avdelningarna genomgår, p.g.a. organisationsförändringen och framtids- och anpassningsprogrammet, för närvarande en stor förändringsprocess. I enlighet med framtids- och anpassningsprogrammet är hälsovårdstjänster som närservice viktiga också i framtiden. Det gemensamma klient- och patientdatasystemet som tas i bruk under 2024-2025 möjliggör på ett annat sätt en tidigare att enkelt ta del av undersökningsresultat oberoende av på vilken enhet inom välfärdsområdet de utförts. Trots en minskning av antalet verksamhetspunkter för radiologiska undersökningar kan läkarmottagningsverksamhet och allmänmedicinsk, rehabiliterande avdelningsvård ske på social- och hälsocentralerna även i fortsättningen. Inför planerade besök är det möjligt för patienten att ta sin röntgenbild på närmsta ställe som har tillgång till röntgen, eller där det annars är smidigast. Vid akutbesök där röntgenundersökning är en del av helhetsbedömningen, behöver tydliga processer uppgöras för samarbetet mellan vårdande enhet och verksamhetspunkten med röntgenenhet. Det är också viktigt att noggrant följa med, att den regionala jämlikheten bibehålls och att undersökningspraxis inte börjar skilja sig mellan de enheter som har tillgång till röntgen på plats och övriga. Denna risk behöver dock beaktas redan i dagsläget, eftersom inte alla enheter i nuläget heller har tillgång till bildiagnostik på verksamhetsenheten.

Ett stort problem inom radiologin är bristen på röntgenskötare, inte bara inom Österbottens välfärdsområde, utan i hela Finland. Inom de närmsta åren går flera i pension och en utspridd verksamhet blir allt mera sårbar. Det är viktigt att personalresursen och apparatur används så effektivt som möjligt. En koncentrerad verksamhet bedöms minska behovet av röntgenskötare med två årsverken.

Nativröntgenutrustningen har nått slutet av sin livscykel på tre enheter, på en enhet är den redan ur bruk, och på ytterligare två enheter behöver den förnyas omedelbart. När investeringar prioriteras är en viktig aspekt att de är kostnadseffektiva, vilket inte uppfylls för röntgens del på en stor del av enheterna. Förutom att välfärdsområdets fullmäktiga ska godkänna investeringsplanen, ska den även godkännas av finansministeriet. Ifall man inte går in för att minska antalet enheter krävs omgående investeringar i ny apparatur för ca 550 000 euro plus installationskostnader.

Att koncentrera den radiologiska verksamheten till tre enheter innebär, förutom mindre investeringar och rekryteringssvårigheter även en årlig inbesparing på ca 550 000 euro. För att vi i framtiden ska kunna erbjuda täckande service för hela Österbotten behöver, av personalmässiga och ekonomiska orsaker, strukturerna för röntgenverksamheten ses över.

Den nuvarande undersökningskapaciteten i Vasa, Jakobstad och Närpes är tillräcklig för att röntgen, ultraljuds- och OTPG-undersökningar (munhälsovårdens bettundersökningar) kan koncentreras dit utan tilläggsinvesteringar. Här är även beaktat att behovet av olika undersökningar ökar vartefter befolkningen blir äldre. På centralsjukhuset behöver ett rum till tas i bruk för ultraljudsundersökningarna, vilket är möjligt då Fimlab har flyttat endel av sin verksamhet på centralsjukhuset till andra utrymmen.

Motiveringar för att koncentrera verksamheten till Vasa, Jakobstad och Närpes:

- Jakobstad: största enheten i norra delen av området och den enda enhet i norra området som har radiologisk verksamhet i nuläget. Befolkningsunderlaget tillräckligt för effektiv verksamhet. Förutom primärvård har enheten specialiserad sjukvård och jourverksamhet. En del av apparaturen är förnyad under de senaste 5 åren
- Vörå: få undersökningar, öppet endast en dag per vecka. Befolkningsunderlaget inte tillräckligt för effektiv verksamhet. Apparaturen har nått änden av sin livslängd
- Korsholm: tämligen stort befolkningsunderlag, men nära till servicen på Vasa centralsjukhus. Apparaturen behöver förnyas inom 2-4 år.
- Vasa: centralsjukhus, akutsjukhus med behov av omfattande röntgentjänster 24/7. Kvarvarande röntgenapparat vid Damnbrunnen är 10 år gammal och har endast ett par år kvarvarande livslängd. Kostnaderna för att flytta apparaten är så pass höga att det inte är lönsamt att ta den i bruk på annan ort.
- Laihela: haft få undersökningar. Befolkningsunderlaget inte tillräckligt för effektiv verksamhet. Tämligen nära till servicen i Vasa. Apparaturen har nått änden av sin livslängd och är ur bruk.
- Malax: få undersökningar, öppet 2-3 dagar per vecka. Befolkningsunderlaget inte tillräckligt för effektiv verksamhet. Tämligen nära till servicen i Vasa. Apparaturen har nått änden av sin livslängd.
- Närpes: största enheten i södra delen av området med det största befolkningsunderlaget. Av avståndsmässiga orsaker finns behov av en röntgenenhet i södra delen av välfärdsområdet, även om undersökningsmängden trots koncentrerad verksamhet förblir ganska låg. Apparaturen behöver förnyas inom 2-4 år.
- Kristinestad: Få undersökningar. Öppet 5 dagar per vecka, vilket gör att antalet undersökningar per dag är lågt. Svårigheter att rekrytera personal. Befolkningsunderlaget inte tillräckligt för effektiv verksamhet och geografiskt sett har en större andel av befolkningen närmare till undersökningar om verksamheten är i Närpes. Apparaturen är förnyad för två år sedan.

Identifierade för- och nackdelar med att centralisera verksamheten framgår ut bifogade swot-analys och konsekvensbedömning.

Föreslås att röntgenverksamheten i Oravais och Malax avslutas omgående, verksamheten i Laihela återupptas inte, undersökningarna styrs till Vasa centralsjukhus. Radiologiska verksamheten i Korsholm avslutas under 2025, verksamheten styrs till Vasa. Radiologiska verksamheten i Kristinestad avslutas under 2025, verksamheten styrs till Närpes. För norra området sker inga förändringar i servicenätet, enheten i Jakobstad ansvarar för den radiologiska verksamheten även i fortsättningen

Välfärdsområdesdirektör Kinnunen Marina

Föreslår att styrelsen

- antecknar tjänsteinnehavarnas beredning till kännedom. Innan beslut tas i ärendet begär välfärdsområdet utlåtande av berörda kommuner och påverkansorgan och genomför en medborgargenkät om föreslagna förändringar. Därtill beaktas samarbetsförhandlingarna som avslutas 4.11.2024 och
- beslutar om ärendet vid sitt möte 25.11.2024

Beslut:

Förslaget godkändes.

Antecknades till protokollet att styrelsemedlemmar Rainer Bystedt, Marko Heinonen, Katja Rajala och Hans-Erik Lindqvist anmälde jäv i enlighet med förvaltningslagen 28 § 5 mom.

och var utstigna och utloggade under ärendets behandling.

Paragrafen justerades omedelbart.

Distribution

Välfärdsområdesstyrelse 25.11.2024

5665/00.01.02.01/2024

Beredare Sjöström Pia-Maria

Tilläggsuppgifter: telefonnummer: 06 218 1111 (växel), fornamn.efternamn@ovph.fi

Välfärdsområdesstyrelsen har vid sitt möte 21.10.24 (§ 216) diskuterat koncentration av radiologiska verksamheten till tre enheter. Styrelsen har begärt om utlåtanden av kommunerna och utfört en befolkningsenkät om de förändringar i servicenätet som ska genomföras inom ramen för framtids- och anpassningsprogrammet. En sammanfattning av befolkningsenkäten behandlas vid detta möte under § 256. Ur svaren i enkäten framgår generellt att man motsätter sig förändringar i servicenätet, men koncentration av röntgenverksamheten får också ett visst stöd. De lagstadda påverkansorganen hörts i ärendet och välfärdsområdets mångkulturella råd har också gett utlåtande.

Vörå, Korsholm, Laihela, Malax, Närpes och Kristinestad har avgett utlåtanden i ärendet. Utlåtande från dem och från välfärdsområdets ungdomsfullmäktige, äldreråd, rådet för personer med funktionsnedsättning och mångkulturella råd som bilaga.

Vörå kommun motsätter sig inte en koncentration av röntgentjänsterna till tre enheter enligt förslaget förutsatt att det godkänns i sin helhet, men önskar dock att radiologiska enheten i Korsholm önskas tillsvidare att hållas kvar med tanke på tillgängligheten. Kommunen framför att ett utvecklande av hälsovårdstjänsterna som närservice görs i samarbete med kommunerna och önskar att den dialog som inletts mellan välfärdsområdet och kommunen kan fortsätta. i övrigt enligt beredning.

Laihela kommun konstaterar i sitt utlåtande att föreslagna förändringar i servicenätet för röntgen endast gäller den sk. nativröntgen apparaten, OPTG-apparaten som används av tandvården fungerar och man förutsätter att den verksamheten fortsätter.

Malax kommun betonar att med tanke på den föreslagna, snäva tidtabellen för stängningen av röntgenmottagningen i Malax, är det extra viktigt att patienterna tydligt informeras om ändringen och att kommunikationen mellan den vårdande enheten och den undersökande enheten genast fungerar. Invånarna behöver i framtiden kunna använda den röntgenenheten som är närmast, dvs i många fall Vasa.

Närpes stad konstaterar att den föreslagna förändringen måste anses som mycket omfattande och förutsätter delvis nya sätt att arbeta, särskilt med beaktande av att läkarmottagning och allmänmedicinsk, rehabiliterande avdelningsvård ska kunna fortgå på social- och hälsovårdscentralerna och det är önskvärt att möjlighet till röntgen finns i tämligen nära anslutning till allmänmedicinsk avdelningsverksamhet och akutvård. För den regionala jämlikheten och vårdssäkerheten är det av största vikt att möjlighet till radiologisk undersökning fortsättningsvis ges i södra området, även om röntgenvolymerna idag ligger långt ifrån maxkapaciteten.

Korsholms kommun motsätter sig en stängning av röntgenenheten i Korsholm då man konstaterar att en nedstängning av röntgen innebär luckor i nödvändiga lean-processer. Om röntgen behövs kommer kunderna alltid att hänvisas till fortsatt undersökning på annat ställe för att sedan ofta vara tvungen att återvända till Korsholms hälsovårdscentral.

Sannolikt kommer en stängning att innebära att belastningen på samjouren ökar. För kommunen är det viktigt med ett brett utbud av tjänster på hvc i Korsholm och en attraktiv arbetsmiljö för att kunna locka personal till vårdenheten och för att kunna ge utbildning till studeranden. Man konstaterar också att en stängning av röntgen föranleder ett större behov av dyra transporter av t.ex. äldre patienter på vårdavdelningarna och de effektiverade serviceboendena vid HVC i Korsholm.

Kristinestads stad motsätter sig starkt att röntgenenheten i Kristinestad avslutas. Staden är beredd att omförhandla hyresavtalet med Österbottens välfärdsområde gällande utrymmen vilka Österbottens välfärdsområde inte längre har användning för i Kristinestad, förutsatt att detta garanterar att den radiologiska verksamheten bibehålls i Kristinestad. Privata aktören Kristina Medi har uttryckt intresse för att fortsätta med radiologisk verksamhet i Kristinestad och möjligheterna att sälja apparatur till företaget kan utredas. Försäljning av röntgenapparatur kräver dock enligt lag att köparen har ett specialkunnande i radiologi.

Äldrerådet, Ungdomsfullmäktige och rådet för personer med funktionshinder godkänner i sig den planerade förändringen, men konstaterar att avståndet till undersökningar blir längre, främst i välfärdsområdets sydligaste delar.

Utifrån inkomna utlåtanden, kommentarer, frågor och interna diskussioner inom primärvården görs vissa förtydliganden och justeringar i beredningstexten. När det gäller verksamheten i Korsholm har den, jämfört med övriga enheter, en tämligen hög volym och apparaten torde ännu ha en livslängd på flera år. Personalläget är också för närvarande stabilt. Mottagningen har en ganska omfattande akutverksamhet som flera gånger per dag kräver tillgång till röntgen. Att med snabb tidtabell avsluta röntgenverksamheten kan innebära en risk för att belastningen på samjouren ökar, logistisk kan det också innebära utmaningar. Vad gäller verksamheten i Kristinestad finns det möjlighet att diskutera olika alternativ, men med tanke på att grundtanken i beredningen är att apparaturen ska ha så hög användningsgrad som möjligt och att personalresursen ska användas effektivt, kvarstår beredningens förslag om att avsluta verksamheten.

Gällande **OPTG**- verksamheten konstateras att den nödvändigtvis inte är beroende av övrig röntgenverksamhet, men å andra sidan är dessa undersökningar inte akuta och inte beroende av att de tas på samma plats som tandläkarens mottagning är.

Välfärdsområdesdirektör Kinnunen Marina

föreslår att styrelsen beslutar att

- välfärdsområdet i framtiden upprätthåller radiologisk verksamhet och investerar i apparatur i Vasa, Jakobstad och Närpes.
- verksamheten i Laihela har i praktiken redan avslutats och återupptas inte
- verksamheten i Vörå (Oravais), Malax och Kristinestad avslutas senast i samband med att det gemensamma klient- och patientdatasystemet tas i bruk i början av 2025
- verksamheten i Korsholm fortsätter under nuvarande röntgenapparats livstid och så länge tillräcklig egen personalresurs finns.

Beslut: